

Yeni Tüketici Kanununa Göre Tüketici Kredileri

Özet

Tüketici kredisi kullananların bankalar ile yaşamış olduğu sıkıntıların minimum seviyeye indirilmesi ve tüketici memnuniyetinin ön plana çıkarılabilmesi için tüketici kredisine ilişkin kurallar güncellenmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği müktesebatı ile uygulamada karşılaşılan sorunlar ve mevzuattan kaynaklanan eksiklikler de göz önünde bulundurularak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda tüketici kredisine ilişkin olan hükümler yeniden ele alınmıştır. Getirilen yeni hükümlerle, tüketici kredisi kullananların haklarının korunmasının yanı sıra bankalar arasındaki bazı uygulama farklılıklarının da standardize edilmesi amaçlanmıştır. Toplumu oluşturan gerçek ve tüzel kişilerin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmek suretiyle yaptıkları her türlü mal veya hizmet alış veriş işlemleri tüketici faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle toplumun tamamının diğer bir ifadeyle tüketicilerin hak mahrumiyetine uğramamaları için Kanunda öngörülmesi olan usul ve süreçler hakkında bilgi sahibi olmaları ve kendilerine tanınmış olan yasal sürelerle riayet etmeleri gerekmektedir. İşte bu çalışmada, tüketici kredisi kullananların bankalar ile yaşamış olduğu sıkıntıların minimum seviyeye indirilebilmesi için 6502 sayılı Kanunda öngörülen süre, süreç ve usuller detaylı olarak ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tüketici Kanunu, Tüketici Kredileri, Tüketici, Banka.

JEL Sınıflandırma Kodu: D18 K19

Consumer Loans As Per New Consumer Act

Abstract

Rules related to consumer loans are updated for increasing consumer satisfaction and minimizing problems occurred between consumers and banks. While doing this, EU legislations, implementation problems and inadequacy of national legislation are considered and Consumer Protection Act is redesigned. New rules are, in addition to other goals, aimed to protect consumer rights and standardize the different implementation procedures of Banks. According to law, goods and services trade made by real and legal persons are considered as consumer transaction as long as they are not related to commercial and professional motivation. So we can claim that every person is a consumer. To be able to use their rights, consumers should know the procedures and rules enacted in the law. In this study, I specified and assessed the timing, procedures and methods of Consumer Protection Act in order to minimize possible problems between consumers and Banks and guide consumers about their rights.

Keywords: Consumer Law, Consumer Loans, Consumer, Bank.

JEL Classification Codes: D18 K19

Giriş

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda tüketici;“*Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu hükümden hareketle gerçek veya tüzel kişilerin, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmek kaydı ile yapacakları her türlü mal veya hizmet alış verişini tüketici faaliyeti olarak değerlendirilmektedir.

Tüketici tanımı içerisinde yer alan “tüzel kişiliğin” ne olduğuna dair hususlar Türk Medeni Kanununda düzenlenmiştir. TMK’da tüzel kişilik “Başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. Amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.” şeklinde yer almaktadır. Buradan hareketle örneğin; şirketlerin, derneklerin ve vakıfların da ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmeleri durumunda tüketici sayıldığı ve tüketici kredisi kullanabilecekleri anlaşılmaktadır.

Aynı kanunda tüketici işlemi de; “Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi” şeklinde düzenlenmiştir.

Tüketiciler, her türlü mal veya hizmet alış verişini sırasında sahip oldukları haklar ve bu haklara esas oluşturan yasalara ilişkin yeterli bilgi düzeyine sahip olmalıdır. Hepimizin bildiği gibi, ne kadar mükemmel yasal düzenlemeler hazırlırsa hazırlansın,

haklarını ve yükümlülüklerini bilmeyen satıcı, üretici ve tüketicilerin var olduğu piyasalarda bu yasaları tam anlamıyla uygulamak mümkün değildir. Günlük yaşamın bir parçası olan tüketici sorunlarının çözümü bilinçli tüketici olmaktan geçmektedir.

Bu çalışmamızda bir tüketici işlemi olan tüketici kredileri 6502 sayılı Kanunda öngörülen düzenlemeler çerçevesinde detaylı olarak ele alınmaya çalışılmıştır.

Genel Olarak Tüketici Kredileri

Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir. 6502 sayılı Kanunda tüketici kredisi sözleşmesi, “*Kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder.*” şeklinde tanımlanmış, ayrıca “*Kredi kartı sözleşmeleri, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması hâlinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir.*” hükmüne yer verilerek bazı durumlarda kredi kartı sözleşmelerinin de tüketici kredisi sözleşmeleri çerçevesinde değerlendirileceği belirtilmiştir.

Bu bağlamda ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden ve tüketici kredisi kullanan gerçek veya tüzel kişiler ile bankaların hak ve yükümlülükleri 6502 sayılı Kanunun ikinci bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Söz konusu bölümde nelerin tüketici kredisi sözleşmesi olarak tanımlandığı, sözleşmenin yazılı olma şekli şartını taşıması gerekli gerekeceği, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü, cayma hakkı, faiz oranı, sözleşmede

değişiklik yapılması, erken ödemede bulunulması, temerrüde düşülmesi, sigorta yaptırılmasının zorunlu olup olmadığı, kredinin bağlı krediler arasında yer alıp almadığı gibi birçok konu düzenlenmiştir.

6502 sayılı Kanunda yer alan düzenlemeler çerçevesinde tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Tüketiciler ile bankalar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez. Tüketici kredisi sözleşmelerinde;

- a. Tüketici kredisi tutarı,
- b. Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı,
- c. Faizin hesaplandığı yıllık oran,
- d. Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı,
- e. İstenecek teminatlar,
- f. Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranı,
- g. Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,
- h. Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar,
- i. Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar,

yer almalıdır.

1- Tüketici Kredilerinde Sözleşme Öncesi Bilgi Formu

Tüketici kredisi kullanan bir gerçek veya tüzel kişiye kredi kuruluşu tarafından sözleşme öncesi

bilgi formu verilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Bu zorunluluk 6502 sayılı Kanunda “*Kredi verenin ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur.*” şeklinde belirtilmiştir. Söz konusu zorunluluğun getirilme sebeplerinden bazıları kredi kuruluşları tarafından kullanılan kredilerin şartlarının genel hatları ile izah edilmesi ve tüketicinin kredi kullanması durumunda ne gibi masraflarla karşılaşacağı hususunda bilgilendirilmesi olarak ifade edilebilir. Böylece tüketicilerin daha bilinçli bir şekilde hareket etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

Sözleşme öncesi bilgi formları ile sağlanan önceden bilgi edinme hakkı, tüketicinin satın alacağı tüm mal ve hizmetler ile bu mal ve hizmetleri üreten, satan kuruluşlara ait bilgilerin doğru, tutarlı ve eksiksiz olarak zamanında tüketicilere verilmesini sağlayarak tüketicilerin doğru kararlar almasına yardımcı olacaktır. Bu hak kapsamında tüketicilerin mal ve hizmetlerin özellikleri, kullanım koşulları ve risklerine ilişkin doğru ve eksiksiz olarak bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Aksi takdirde bahsedilen konular hakkında 6502 sayılı Kanuna aykırı hareket eden Bankalar ile ilgili olarak anılan kanunun 77 nci maddesinde çeşitli cezai yaptırımlar öngörülmüştür.

2- Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Cayma Hakkı

Tüketicilere tüketici kredisi kullanmaları durumunda kredi kullanım tarihinden itibaren on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkı tanınmıştır. Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici açısından önemli bir tehlike tüketici-

cinin çok fazla düşünmeden, geri ödeyebileceğini düşündüğü maddi bir yükümlülük altına girmesidir. Kimi zaman tüketici kredisi sözleşmesi tüketicinin ödeme gücünü aşabilmektedir. Cayma hakkı sayesinde bir nevi kredi sözleşmesi imzalayan tüketicilere kredi ile ilgili ayrıntılı düşünme imkanı sağlanmıştır. Böylece kredi sözleşmesini imzaladıkları halde tüketicilerde meydana gelebilecek bir pişmanlık durumunda, tüketicilerin büyük meblağlarda cezai müeyyidelerle karşılaşmaları önlenmiştir.

Tüketicilere cayma hakkı verilmesi kredi verenlerin de lehinedir. Zira birkaç ay sonra ödeme güçlüğüne düşecek bir müşteri, kredi veren açısından riskli bir müşteri olacaktır. Dolayısıyla bu tür müşterilere zaman kaybetmeden işlemde cayma hakkı verilirse en azından kredi veren açısından da bu riskin bir ölçüde azaltılması imkânı olacaktır.

6502 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uyarınca tüketicilerin, krediden cayma hakkı olduğu konusunda kredi verenin bilgilendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülük çerçevesinde kredi verenler tarafından sözleşme öncesi bilgi formlarında cayma hakkı ile ilgili bilgilendirmelere yer verilmelidir.

Öte yandan cayma hakkının kullanılabilmesi için cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim "cayma hakkı süresi içinde" kredi verene yöneltilmiş olması gerekmektedir. Bu bildirim süresi içerisinde kredi verene yapılmış olması cayma hakkının kullanılması için yeterlidir. Ancak cayma hakkının süresi içerisinde kredi verene yöneltilmiş olması işlemin şekil anlamında nasıl yapılacağı konusuna mevzuatta açıkça yer verilmemiştir. Fakat bu şekildeki bir başvurunun tüketicilere ispat vesikası sağlaması açısından yazılı olarak yapılmasında fayda vardır. Cayma hakkı bildirimini süresi içerisinde kredi verene yönelterek cayma hakkını kullanan tüketici,

eğer krediden faydalandı ise anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi ödeyerek kredisini kapatabilir. Geri ödeme esnasında ödenecek olan faiz, tüketici ile kredi veren arasında akdedilmiş olan tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan akdî faiz oranına göre hesaplanır. Kredi veren, kredinin geri ödenmesi sırasında tüketiciden, kredinin anaparası, anapara üzerinden krediden faydalanılan gün sayısı dikkate alınarak hesaplanan akdî faiz ve kredi ile ilgili olarak bir kamu kurum veya kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflar dışında herhangi bir bedel talep edemez. Ayrıca cayma hakkını kullanan tüketicinin kredi borcunu en geç cayma bildirimini kredi verene gönderdiği tarihten itibaren otuz gün içinde geri ödemesi gerekmektedir. Aksi takdirde tüketici kredisinden caymamış sayılır.

Ayrıca yukarıda bahsedilen konular hakkında 6502 sayılı Kanuna aykırı hareket eden Bankalar ile ilgili olarak anılan kanunun 77 nci maddesinde çeşitli cezai yaptırımlar öngörülmüştür.

3- Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Faiz Oranı

Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi veren ile tüketici arasında düzenlenen sözleşmenin taraflarca imzalanmasıyla kurulur. Söz konusu sözleşmede yazılı bulunan faiz oranı kredinin akdî faiz oranıdır. Bu oran belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde sabit olarak belirlenir. Sözleşmenin kurulduğu tarihte belirlenen bu oran tüketici aleyhine değiştirilemez.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdî faiz oranının yazılması zorunludur. Ayrıca 6502 sayılı Kanunda; akdî faiz oranının yanı sıra, kredinin faiz ve masraflar ile birlikte tüketiciye olan maliyetini gösteren

efektif yıllık faiz oranının (yıllık maliyet oranının) veya kredinin toplam maliyetinin kredi sözleşmesinde yer alması gerektiği, eğer bahsi geçen faiz oranları veya kredinin toplam maliyeti kredi sözleşmesinde yer almaz ise sözleşme kapsamında kullanılan kredi tutarının faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılacağı belirtilmiştir.

Yine 6502 sayılı Kanunun amir hükmü uyarınca; kredi veren tarafından, efektif faiz oranı, olduğundan düşük gösterilmişse, kredinin toplam maliyetinin hesaplanmasında esas alınacak akdî faiz oranı, düşük gösterilen efektif faiz oranına uyacak şekilde yeniden belirlenir ve bu hâllerde ödeme planı, yapılan değişikliklere göre yeniden düzenlenir.

Bu çerçevede kredi verenler; akdi faiz oranını, kredinin faiz ve masraflar ile birlikte tüketiciye olan maliyetini gösteren efektif yıllık faiz oranını (yıllık maliyet oranının) veya kredinin toplam maliyetini kredi sözleşmesinde göstermeleri gerekirken söz konusu düzenlemelere aykırı hareket ederek bahse konu hususları göstermemeleri durumunda, ilk olarak tüketici ile aralarında kurulu bulunan sözleşmede yer alan kredi faizinde yukarıda belirtildiği şekilde değişikliğe gitmeleri gerekecek, ikinci olarak da 6502 sayılı Kanunun 77 nci maddesi hükmü uyarınca cezai müeyyide ile karşı karşıya kalacaklardır.

4- Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Değişiklik Yapılması

Öncelikle belirli süreli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerini tanımlayalım.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri, tüketici ile banka arasında akdedilen sözleşmenin kurulduğu anda doğan alacak-borç ilişkisinin sona erme süresinin öngörüldüğü sözleşmeleri,

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi ise, tüketici ile banka arasında akdedilen ve sözleşmenin sona erme süresinin öngörülmediği sözleşmeleri, ifade eder şeklinde tanımlayabiliriz.

Bu bağlamda yukarıdaki tanımdan hareketle tüketici ile banka arasında akdedilen sözleşmenin kurulduğu anda doğan alacak-borç ilişkisinin sona erme süresinin öngörüldüğü sözleşmelerde, bir diğer ifade ile belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alan şartlar tüketicilerin aleyhine olacak şekilde değiştirilemezler. Bu husus 6502 sayılı Kanun ile yasaklanmıştır. Bankaların bu yasağa uymamaları durumu da yine aynı Kanunun 77 nci maddesinde cezai müeyyideye bağlanmıştır.

Ancak tüketici ile banka arasında akdedilen ve sözleşmenin sona erme süresinin öngörülmediği kredili mevduat hesabına ilişkin sözleşmeler ile kredi kartı sözleşmeleri gibi belirsiz süreli kredi sözleşmelerinin faiz oranında değişiklik yapılması mümkündür. Bu çerçevede, belirsiz süreli kredi sözleşmelerindeki faiz oranında değişiklik yapılması durumu, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi suretiyle geçerlilik kazanabilir. Söz konusu bildirimde, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilir. Faiz oranının artırılması durumunda, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.

Diğer taraftan sözleşmede değişiklik yapma yetkisinin kullanılmasında Türk Medenî Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiş olan hakkın kötüye kullanılması yasağının her zaman bir sınır teşkil ettiği unutulmamalıdır. Bir başka ifadeyle, hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilecek ölçüde bir faiz veya masraf artırımı her zaman anılan hüküm kapsamında değerlendirilecektir. Yine kredili mevduat hesabına ilişkin sözleşmeler ile kredi kartı sözleşmeleri gibi belirsiz süreli kredi sözleşmelerinin faiz oranının artırılması halinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamayacaktır. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcu ödeyip kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmeyecektir. Ancak yasa hükmüne göre, tüketici, kredili mevduat hesabına ilişkin sözleşmeler ile kredi kartı sözleşmeleri gibi belirsiz süreli kredi sözleşmelerinin borcunun tamamını kapatıp sözleşmeyi feshetmemesi halinde yapılan değişiklikleri kabul ettiği var sayılmaktadır.

5- Tüketici Kredilerinde Erken Ödeme

Tüketici kredisi kullanan tüketiciler vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksitini vadesinden önce kredisi sözleşmesi çerçevesinde ödeyebilirler. Bu durumda kredi veren kurum veya kuruluş tarafından erken ödenen gün sayısı kadar söz konusu kredi taksit veya taksitlerinin faizinden indirim yapılması gerekmektedir.

Tüketici kredisi kullanan tüketicilerin kredi verene olan borcunun tamamını erken ödemesi durumunda ise; tüketiciler vadesi gelen taksit ödemesi ile geriye kalan taksit tutarları içerisindeki anapara borcu ve varsa o tarihe kadar tahsil edilmemiş faiz

ve kamusal yükümlülükleri ödeyerek kredi borcunu kapatabilirler.

Ayrıca kredi verenler tarafından yukarıda belirtilen hususlarda gerekli indirimlerin yapılmaması durumu 6502 sayılı Kanunun 77 nci maddesi hükmü uyarınca cezai müeyyideye bağlanmıştır.

6- Tüketici Kredilerinde Temerrüt

Borçlunun borçlandığı edimi hukuka aykırı olarak geç yerine getirmesine borçlunun temerrüdü denir. Bir borcun ifa edilmesi mümkün ve borç muaccel olduğu halde zamanında ifa edilmemişse borçlu ifada gecikmiş olur. Borçlunun temerrüdü Türk Borçlar Kanunu madde 117/1’de “Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.” şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre kural olarak borçlunun temerrüdü için alacak muaccel olmalı ve alacaklı borçluyu ihtar etmelidir. Fakat aynı Kanunun 117 nci maddesinin ikinci fıkrasında bazı hallerde ihtara gerek olmadığı düzenlenmiştir.

Türk Borçlar Kanunu madde 117/2’de yer alan “Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur.” hükmüne göre eğer alacaklı ile borçlu, borcun ifa edileceği günü (vadeyi) birlikte belirlemişlerse borçlunun temerrüde düşmesi için vadenin geçmesi yeterlidir. Ayrıca ihtara gerek bulunmamaktadır.

Bu bağlamda kredi verenlerin, tüketicilerle akdetmiş olduğu kredi sözleşmelerinde, karşılıklı olarak

taksit ödemesi tarihlerinin (borcun ifa edileceği zamanların) belirlenmiş olması sebebiyle, taksit tarihinde ödeme yapmayan kredi borçlusu tüketici, herhangi bir ihtara gerek kalmaksızın o taksit borcu için temerrüde düşmüş sayılır.

Ayrıca bahse konu husus ile ilgili olarak 6502 sayılı Kanunda, kredi veren, belirli süreli kredi sözleşmelerinde borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuş ve bütün edimlerini yerine getirmişse, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi hâlinde borcun tamamının ifasını talep etme hakkını kullanabileceği belirtilmiştir. Ancak kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekmektedir. Muacceliyet uyarısından sonra muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmayacaktır.

Kredi verenler tarafından yukarıda belirtilen hususlara aykırı davranılması durumunda ise söz konusu aykırılıklar 6502 sayılı Kanunun 77 nci maddesinde idari yaptırıma bağlanmıştır.

7- Tüketici Kredilerinde Sigorta İşlemleri

Uygulamada bankalar tarafından kredi verilmesi, yapılması isteğe bağlı sigortaların yaptırılması şartına bağlanmakta, bu sigortaları yaptırmayan tüketicilere bankalar tarafından kredi kullanılmamaktadır. Ayrıca bu sigortalar tüketiciler için ek maliyetler getirmekte ve bu sigortayı yaptırmak isteyen tüketicilerin başka bir sigorta kuruluşunu tercih etmesi engellenmektedir. Bu durumda tüketicinin ekonomik çıkarları zedelenmektedir. Bu nedenle tüketicinin açık talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yap-

tırlamayacağı, zorunlu sigortalarda veya tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi halinde, istediği sigorta şirketi ile imzaladığı poliçenin kredi veren tarafından kabul edilmek zorunda olduğuna ilişkin düzenleme yapma ihtiyacı doğmuştur

Buna karşılık amacıyla 6502 sayılı Kanun, tüketicilerin yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla açık talebi olmaksızın tüketici kredisi ile ilgili sigorta yaptırılmasını yasaklamıştır.

Ancak tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi hâlinde sigortanın kredi konusuyla, tutarıyla ve vadesiyle uyumlu olması ve sigorta bedelinin de kredi tutarından fazla olmaması kaydıyla, istediği sigorta şirketinden sağladığı teminat, kredi veren tarafından kabul edilmek zorundadır.

8- Tüketici Kredilerinin Bağlı Kredi Olması Durumu

Bağlı kredi; kredi verenin, belirli marka bir mal veya hizmetin satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile verdiği kredi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu durumda; satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde, kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olur. Bağlı kredilerde taksitli sözleşme ile tüketici kredisi arasındaki paralellik en bariz şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu tür kredilerde tüketici, mal veya hizmeti tedarik ettiği satıcı veya sağlayıcıdan kredi almamakta, onun işbirliği içinde olduğu kredi verenden finansman sağlamaktadır. Sıklıkla, tüketiciye nakit ödemesi hiç yapılmadan para doğrudan satıcı veya sağlayıcıya transfer edilmekte, tüketici ise taksitlerini kredi verene ödemektedir. 6502 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi uyarınca bir tüketici kre-

disinin bağılı kredi olabilmesi için, tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verilmesi ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik bir birlik oluşturması gerekmektedir. Ekonomik birliğin varlığı ise; satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği, üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı, belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği durumlardan en az birinin varlığı halinde kabul edilmektedir.

Tüketicinin mal veya hizmet tedarikine ilişkin sözleşmeden cayma hakkını kullanması halinde, bağılı kredi sözleşmesi de kendiliğinden sona erer. Ancak cayma bildiriminin kredi verene de iletilmesi gereklidir. Bu durumda herhangi bir tazminat veya cezai şart ödeme yükümlülüğü söz konusu olmayacaktır. İki sözleşme arasındaki bağılılığın önemli bir sonucu, malın veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi riskidir. Bağılı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur. Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağılı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir. Tüketicinin sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar yapmış olduğu ödemenin iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur. Ancak, kredi verenin sorumluluğu; malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağılı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme

tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır.

Son olarak 6502 sayılı Kanun kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan kredilerin ise bağılı kredi sayılmayacağını hüküm altına almıştır.

9- Tüketici Kredilerinde Dikkat Edilecek Diğer Hususlar

6502 sayılı Kanununun 31 inci maddesine göre; “Tüketici kredisi kullanan tüketicilerin kredi geri ödemelerinde kullanılmak üzere, belirli süreli kredi sözleşmesine ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, tüketiciden bu hesaba ilişkin herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilemez. Bu hesap, tüketicinin aksine yazılı talebi olmaması hâlinde kredinin ödenmesi ile kapanır. Tüketicinin açık talimatı olmaksızın, belirli süreli kredi sözleşmesi ile ilişkili bir kredili mevduat sözleşmesi yapılamaz. Kredi kartları ile ilgili olarak da kart çıkaran kuruluşlar, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmak zorundadır.”

Yukarıda belirtilen hükümler mülga 4077 sayılı Kanunda yer almayan ve 6502 sayılı kanun ile getirilen yeniliklerdendir.

Anılan hükümleri açıklayacak olursak;

- Belirli süreli kredi sözleşmelerinde iki tarafın asli

edimleri bulunmaktadır. Buna göre kredi veren tüketiciye talep ettiği krediyi verecek tüketici de kredi taksitlerini ödeyecektir. Mevcut uygulamada kredi veren tüketicinin asli edimini yerine getirebilmesi için imzalanan sözleşmeye istinaden tüketicinin adına bir hesap açılmaktadır. Tüketici kredi verene borcunu bu hesap vasıtasıyla ödeyebilmektedir. Dolayısıyla hesabın açılması tüketiciye ek bir hizmet değildir. Bu nedenle, belirli süreli kredi sözleşmesine ilişkin olarak hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, bu hesaptan herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilmemesi gerekir. Kural olarak bu hesaplar kredinin ödenmesi ile kapanacaktır. Ancak, tüketicinin açılan hesaptan kredi ödemesi ve kredi ile ilgili sigorta ve benzeri ödemeler haricinde işlemler yapması ve bu hesabı kapatmaya yönelik talebi olmaması durumunda hesabın kapatılmasına gerek olmayacaktır.

- Tüketicilerin açık talimatı olmaksızın belirli süreli kredi sözleşmesi ile ilişkili bir kredili mevduat sözleşmesi yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Çünkü kredi sözleşmeleri içerik olarak son derece kapsamlı ve anlaşılması zor standart sözleşmelerdir. Bu nedenle, tüketici çoğunlukla imzaladığı sözleşmede belirtilen yükümlülüklerini bilmemektedir. Tüketici belirli süreli kredi sözleşmesine istinaden sadece taksitlerini ödeyeceğini, ödeyememesi durumunda da temerrüde düşeceğini düşünmektedir. Ancak tüketicinin bilgisi dışında kredi veren taraftan tüketici adına kredili mevduat hesabı da açılmaktadır. Tüketici taksitini ödemediği veya eksik ödediği takdirde, tüketicinin haberi olmaksızın, akdi faiz oranı daha yüksek olan kredili mevduat hesabından tüketicinin ödemiş olduğu miktar kar-

şılanmaktadır. Bu durum da tüketicinin ekonomik çıkarlarını zedeleyebilmektedir. Bu nedenle, belirli süreli kredi sözleşmesi ile ilişkili bir kredili mevduat sözleşmesi imzalanmadan önce tüketicilerden açık talimat alınması gerekmektedir.

- Kredi kartı çıkaran kuruluşlar tarafından, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türünün sunulması zorunlu hale getirilmiştir. Bu hususu biraz açarak ayrıntılı ele almak yerinde olacaktır. Çünkü günümüzde kredi kartları tüketicilerin kullandıkları önemli bir ödeme aracı olmuştur. Piyasada çeşitli özelliklere sahip, tüketicilere değişik imkânlar sağlayan kredi kartları bulunmaktadır. Bu tür kredi kartı kullananlardan yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret alınmaktadır. 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 24 üncü maddesinin dördüncü fıkrası bankaların kredi kartlarından yıllık üyelik ücretleri almalarına imkân tanımakla birlikte, uygulamada bankaların düzenledikleri sözleşmelerde yıllık üyelik ücreti tutarını açıkça belirtmedikleri veya ilgili bölümü boş bıraktıkları görülmektedir. Bu durum, tüketici mağduriyetlerine sebep olmaktadır. Nitekim tüketici hakem heyetlerine ve tüketici mahkemelerine binlerce tüketicinin başvurduğu bilinmektedir. Bu konu ile ilgili olarak 6502 sayılı Kanun kredi kartı çıkaran kuruluşlara, tüketicilere yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türünün sunulması zorunlu hale getirmiş ve yıllık üyelik aidatı ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri kredi kartı türü dışındaki tüketicilere değişik imkânlar sağlayan ve çeşitli özelliklere sahip kredi kartlarından da yıllık üyelik ücretleri almalarına imkân tanımıştır.

- Sözleşme öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, kapsam dışı sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir denilerek, tüketici kredilerinde ayrıntıların ikincil mevzuatla düzenlenmesi konusunda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na yetki verilmiştir.

10 -Tüketici Kredisi Kullananların Kredi Verenler ile Yaşadıkları Sorunların Çözüm Yolları

Günümüzde kredi kullanıp da kredi veren kurum veya kuruluşlar ile sorun yaşayan çok sayıda tüketici bulunmaktadır. Bu bağlamda tüketicilerin kredi sözleşmelerine ilişkin kredi verenler ile yaşadıkları uyuşmazlıklarda yapılması gerekenleri şu şekilde sıralayabiliriz. Öncelikle uyuşmazlık yaşanan bankaya başvuruda bulunularak söz konusu uyuşmazlığa çözüm aranmalıdır. Başvuru yapılan banka tarafından bu talebe olumsuz cevap verilmesi veya hiç cevap verilmemesi halinde ikamet edilen yerdeki veya söz konusu hizmeti sağlayan bankanın bulunduğu yerdeki, illerde Ticaret İl Müdürlüğü, İlçelerde ise Kaymakamlıklar bünyesinde faaliyet gösteren tüketici hakem heyetlerine mevcut belgeler ile birlikte başvuruda bulunulması gerekmektedir. Ancak belli bir tutarın altındaki uyuşmazlıklar için önce hakem heyetine başvuru yapılabilmektedir. Söz konusu tutarlara ilişkin aşağıda ayrıntılı olarak bilgi verilecektir.

Öncelikle tüketicilerin başvuruda bulunabileceği 6502 sayılı Kanundan kaynaklanan uyuşmazlıklarının çözüm yerleri, tüketicinin mal veya hizmeti sa-

tın aldığı veya tüketicinin ikametgahının bulunduğu yerdeki Tüketici Hakem Heyetleri ile Tüketici Mahkemeleri'dir.

Tüketici Hakem Heyetleri illerde Ticaret İl Müdürlüğü, ilçelerde Kaymakamlık bünyesinde oluşturulmuştur.

Tüketici Mahkemeleri ise Ankara, İstanbul, İzmir Adana, Antalya, Bursa, Samsun, Konya, Mersin ve Kayseri illerinde kurulmuştur. Bu iller dışındaki il ve ilçelerde başvurular Tüketici Mahkemesi sıfatı ile Asliye Hukuk Mahkemesi'ne yapılmalıdır. Bu mahkemelerde açılacak davalar her türlü resim ve harçtan muaftır. Ancak tekrar hatırlayacak olursak, belli bir tutarın altındaki uyuşmazlıklar için önce hakem heyetine başvuru yapılabilmektedir.

Tüketici Hakem Heyetleri ile Tüketici Mahkemeleri'ne başvurulara ilişkin parasal sınırlar 2016 yılında değişmiştir.

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68 inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ 20/12/2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, Tüketici Hakem Heyetlerinin, uyuşmazlıklara bakmakla görevli olmalarına ilişkin parasal sınırlar ilçe tüketici hakem heyetlerine başvuru için üst parasal sınır, 2.320 Türk Lirası, il tüketici hakem heyetlerine başvuru için üst parasal sınır, 3.480 Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

Tüketici hakem heyetlerinin vereceği kararlar bağlayıcı olup taraflar isterlerse bu karara karşı 15 gün içinde Tüketici Mahkemesine itiraz edebilirler.

Bununla birlikte 2016 yılı için değeri 3.480 TL üzerindeki uyuşmazlıklarda ise doğrudan Tüketici Mah-

kemesine başvurulması zorunludur.

Hakem heyetlerince, kredi verenler tarafından tüketicilerden alınan bedellerin iade edilmesi yönünde karar alınması durumunda söz konusu kararın tebliğinden itibaren yerine getirilmemesi halinde yine Adliyelerde bulunan icra müdürlüklerine başvuruda bulunularak bu kararın yerine getirilmesinin talep edilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Tüketici kredilerine ilişkin hükümler, uygulamada ortaya çıkan sorunlar ve ihtiyaçlar da göz önünde bulundurularak 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun ilgili hükümlerinde ayrıntılı bir şekilde ve Avrupa Birliği düzenlemelerine uygun olarak yeniden düzenlenmiştir. Yukarıda maddeler halinde açıklamaya çalıştığımız konulara ilişkin olarak getirilen yeni hükümlerle, sadece kredi veren bankalar belli bir disiplin altına alınmamış, aynı zamanda tüketicilerin de bilinçli bir şekilde hareket etmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak tüketicinin etkin korunmasının sağlanması için sadece yasal zeminin hazırlanması yeterli olmamaktadır. Kanunun etkin biçimde uygulanması için, tüketicilerin hakları konusunda bilinçlenmelerinin sağlanması, haklarını kullanmaları konusunda teşvik edilmeleri ve Kanunla oluşturulan tüketici kurumlarının yapısının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Tüketici Dernekleri vasıtası ile tüketici bilincinin geliştirilmesi, tüketicilerin yasal haklarını kullanmaları konusunda özendirilmesi, tüketici talep ve tercihlerini dikkate alan firmaların teşvik edilmesi, tüketici hukuku veya tüketicinin korunması ile ilgili bilimsel çalışmaların özendirilmesi amaçlarına yönelik çeşitli çalışmaların yapılması büyük önem arz etmektedir.

Kaynakça:

- Bursa Barosu, Tüketici Sözleşmelerinde 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun İle Yapılan Değişiklikler ve 4077 Sayılı Yasa İle Karşılaştırma,
- 01/03/2006 tarihli ve 26095 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu,
- 28/11/2013 tarihli ve 28835 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun,
- Mülga 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun,
- 04/02/2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu,
- 19/12/1984 tarihli ve 18610 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun,
- 31/05/2007 tarihli ve 26538 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Konut Finansmanı Kuruluşlarının Verilecek Sözleşme Öncesi Bilgi Formu Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
- 01/08/2003 tarihli ve 25186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik".
- 22/05/2015 tarihli ve 29363 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tüketici Kredileri Sözleşmeleri Yönetmeliği",
- Ankara Barosu, 4077-6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Karşılaştırması,
- Birleşmiş Milletler Tüketici Hakları Evrensel Bildirgesi,
- Gümrük ve Ticaret Dergisi, 7. Sayı, Mart 2016,
- http://tuketici.gtb.gov.tr/data/520a1cad487c8e0c74543a78/bilincli_tuketicikitap.pdf
- http://tuketici.gtb.gov.tr/data/520a32cb487c8e0c74543aa0/101_soru.pdf
- <http://www.tuketici.gov.tr/?wslt=57A-5C94A-2D72-428F-8B1E-DFACE5BD9FFC>
- <http://tuketici.gtb.gov.tr/>
- <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss490.pdf>
- <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151220.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151220.htm>